

VİKİNG TÜRK SIRLARI

ETLİ, Özgür Barış (2017), *Viking Türk Sırları*, Ankara: Gece Kitaplığı, 216 s., ISBN: 9786051805849

Işıl ARSLAN*

Gazi Türkiyat, Bahar 2017/20: 239-242

Türklerin, tarih boyunca diğer milletlerle ilişkileri pek çok çalışmaya konu olmuş ve bu konuda gerek akademik gerekse akademi dışı pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalardan biri de 2016 yılında Özgür Barış Etlî tarafından kaleme alınmış olan burada tanıtacağımız eserdir.

1982 Eskişehir doğumlu olan Etlî, Ege Üniversitesi Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü mezunu olup aynı üniversitede yüksek lisansını tamamlamıştır. Her ne kadar alan dışı bir çalışma gibi görünse de, kaynakçasından hareketle Etlî'nin bu sahadaki literatüre hâkim olduğu anlaşılmakta olup; çok sayıda Türkçe ve İngilizce makalenin yazarı olan Etlî'nin¹ bu kitabı *Göbekli Tepe ve Ön-Türkler*'den sonra yayınladığı ikinci kitabıdır.

Eseri tanıtmadan önce Vikingler ve *viking* kelimesi hakkında kısaca bilgi vermekte fayda vardır. *Viking* kelimesi genel anlamda 8. yüzyılın sonlarından 11. yüzyılın sonlarına kadar olan zaman dilimi içinde modern Danimarka, İzlanda, Norveç ve İsveç sınırlarını kapsayan coğrafyadaki bölge halkını tanımlamak için kullanılmıştır. Etimolojik olarak *viking* kelimesinin türemiş olabileceği *vik* Eski Norsça'da 'dere, küçük koy' anlamındadır. Kelime aynı zamanda tarihi Norveç bölgesi *Viken*'den türemiş olabileceği de düşünülmektedir. Ayrıca *vikingr* terimi korsan anlamında da kullanılmıştır. Vikingler İngiltere'deki o döneme ait vakayinamelerde ise "dan" ya da "pagan" olarak adlandırılmaktadırlar. Slavların, Arapların ve Bizans'ın Rus olarak adlandırdıkları Vikingler aynı zamanda Bizans sarayında *vareg* 'muhafızlar' olarak da biliniyorlardı. Kökeni hakkında ortak bir fikir birliği olmayan *viking* kelimesine Anglo-Sakson vakayinamelerinin yanı sıra runik yazıtlarda da rastlanmaktadır. Eski İskandinav dilinde 'deniz savaşçısı' anlamına gelen *vikingr* ve 'deniz askerî seferi' anlamına gelen *viking* bunun örnekleridir. *Vikingr* kelimesi lakap olarak da kullanılmıştır.

* Lisans Öğrencisi, Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ordu/TÜRKİYE, isil_arслан_52@hotmail.com

¹ 'Dünyanın İlk Gözlemevi Göbeklitepe Tapınağı', Popüler Bilim Dergisi, Sayı:229; Göbeklitepe Bir Ön-Türk Tapınağı mı? Popüler Bilim Dergisi, Sayı: 230; 'Göbeklitepe'nin Sırrı: Kozmik Ekinoks ve Kutsal Evlilik', Popüler Bilim Dergisi, Sayı: 240; 2015, The Secret of Gobekli Tepe: Cosmic Equinox and Sacred Marriage; 2016, Göbekli Tepe Shamans and their Cosmic Symbols; 2016, 'Dünyanın ve Ön-Türklerin İlk Tapınağı: Göbeklitepe', Ankara: Gece Kitaplığı.

İsveçli Yüzbaşı Johann Phillip Tabbert von Strahlanberg'in, Yenisey yazıtlarını bulup Avrupa'ya tanıtmasıyla birlikte Türk yazıtlarının run kaynaklı olduğu tartışmaları da başlamıştır. İsveç, Norveç ve Danimarka'daki üç binden fazla yazıtın Vikinglere ait olduğu bilinmekteydi. Türk - Viking ilişkileri için önem arz eden yazıtlar, 'sır, esrar' manalarına gelen *run* kelimesiyle bağdaştırılmaktadır. Asya'da bulunan runik yazılı eserlerin Vikinglerin akarsuları kullanarak Asya'ya kadar gittiklerinin göstergesi olduğu Norman bilimcileri tarafından ileri sürülmüştü².

Norman, Anglo-Sakson ve İrlanda kavimlerindeki mitolojik devre ait destanların bir kısmında Türklerin mitolojik dönemine ait motiflerin görüldüğü ve bu destanlarda Atilla'nın açıkça zikredildiği iddia edilmektedir. Runik yazı, mitolojik unsurlar, dini ritüeller ve Odin, Türk ve Viking kültürlerinin ortak noktaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'de ilk kez M. Turgay Kürüm tarafından dikkat çekilen bu konu üzerine Türk dünyasından bazı bilim adamları yanında batılı isimlerin de zaman zaman çalışmalar yaptığı görülmektedir. Türkiye'de bilimsel ölçütler çerçevesinde Prof. Dr. Osman Karatay tarafından da bu konu üzerinde durulmuştur.

Özgür Barış Etlı, "Viking Türk Sırları" adlı eserinde Türk - Viking ilişkilerden bahsetmekte ve Vikinglerin coğrafya, kültür, yaşam ve inanç sahasında, Türk mitolojisi ve Türk kültür ve yaşayışından izler barındırdığından bahsetmekte ve 'İskandinav mitolojisi'nin kökeni Orta Asya mı, İskandinav destanları neden Türklerden söz ediyor, İskandinav mitolojisi'nin en önemli tanrısı Odin, aslında bir Türk Kralı mıydı, Odin bir şaman mıydı, Atilla ve Odin'in arasındaki bağ neydi, İzlanda ve İsveç'in ilk kralları Türk müydü, İsveç Tarihi'nin kurucusu Profesör Sven Lagerbring neden ısrarla Türklerden bahsediyor, İskandinav runik yazıtlarının kökeni Türkçe midir, Vikings dizisinde Türk şamanizminden hangi izler mevcuttur?' türünden pek çok soruya cevap vermeye çalışmaktadır.

Etlı'nın eseri, giriş ve son kısımda yer alan kaynak ve resimler hariç altı ana bölümde işlenmiştir.

Kitabın birinci bölümü "İskandinav Mitolojisi" (s. 25-30) adında olup, burada İskandinav isminin nereden geldiği, İskandinav denen topluluğun bugün nerelerde buldukları ve buralarda yaşayan toplulukların mitolojisi, kültürü, inançları ve tanrıları hakkında bilgi verilmektedir. Etlı, bu bilgileri John Lindau, Kathleen N.Daly, vd. araştırmacıların eserlerine dayandırmaktadır.

İkinci bölüm olan "İskandinav Sagaları" (s. 33-37) başlığı altında Viking sagaları olarak da bilinen sagaların; bölgelerinde ortaya çıkan antik epik hikâyeler olduğu, Vikinglerin keşifleri, kan davaları, İzlanda'ya göçü ve kahramanlıklarının anlatıldığı destanlardan bazı bölümler Abdullah Gürgün ve G. Ahmetcan Asena'nın

² Hatta Ordu Mesudiye ilçesi Esatlı köyünde bulunan kaya yazıtları ile de ilk kez 'Vikingler Orduya mı geldi' başlığıyla duyurulmuştu (I.A.).

çalışmalarından hareketle verilerek Türklerden bahseden kısımlar okuyucuya sunulmuştur.

“Odin’in Türk Kökeni” başlıklı üçüncü bölümde (s. 41-73) yazar, Hazar Devletinin bir memuru olan Odin’in burada öğrendiği okuma yazma ve devlet geleneği gibi bilgileri kendi halkı olan Vikinglere öğrettiğini anlatmakta, İskandinav mitolojisinin en önemli tanrısının kökenini Türk tarihi kapsamında ele alarak, Atilla’nın İskandinav destanındaki yerini incelemekte ve hayat ağacı *Yggdrasil*’in Türklerin hayat ağacı ile olan bağı üzerinde durmaktadır.

Etli, Snorre Sturlesson’un Edda’sını kaynak göstererek Odin’in kuzey yolculuğunun Turkland’dan başladığını ve Tanrı Thor’un da kökeninin Turkland’a dayandığını iddia etmektedir. Ayrıca, Odin’in Asya kökenli olduğu hususunda Gürgün, Karatay ve Kürüm gibi muhtelif kaynaklara dayanarak bazı izahlara çalışmıştır.

Odin’in destan ve sagalarda anlatılanlardan yola çıkılarak kitapta, Odin’in Şamanistlik inancı, yggdrasil ve Tanrı Odin’in kargalarının ve kurtlarının olması gibi Türklerin Tanrı dinine ait inanç ve sembollerinin bulunmasından hareketle onun kuzey efsanelerinde adı geçen Atilla ile benzerliğine dikkat çekilmiş ve konu ‘Odin Atilla mı?’ başlığı ile kaleme alınmıştır.

Dördüncü bölüm “İskandinav Yazıtları Türkçedir” (s. 77-92) başlığıyla olup, bu başlık altında kitapta *Kylver*, *Möjbro* ve *İstaby* yazıtlarının Turgay Kürüm ve Kazım Mirşan tarafından Türkçe okunuşlarının yanısıra İskandinav runik yazısının kökeninin Asya olduğunu açıklayan bilgiler de verilmiştir.

Beşinci bölüm “Vikingler ve Türkler” (s. 95-96) başlığını taşımaktadır. Bu bölümde Vikinglerin ve Türklerin benzerliklerine dikkat çekilmiş; Şaman davulları, Möjbro ve Erzincan kaya resimleri, Viking kilimleri ve ölü gömme gelenekleri ile Türkler arasındaki kültürel benzerlikler mukayeseli şekilde örneklendirilmiştir.

Altıncı bölüm “Viking Dizisi ve Türk Gelenekleri” (s. 99-109) başlığındadır. Bu bölümde Etli, Eylül 2016’ya kadar dört sezon çekilmiş olan Viking dizisinden hareketle Vikinglerin gelenek, inanç, dini ritüeller ve uygulamalarının Türk gelenek ve adetlerinde aynı olduğunu filminden örneklerle anlatmaya çalışmıştır. Ölülerin mitolojik varlıklarla gökyüzüne çıkarılması, Türklerde turna ile Gök Tanrıya ulaşılması, dizide tapınak dışındaki ağaçlara çok sayıda çaput bağlanması, Ragnar’ın bir yakınına kaybettiğinde acısını saçlarını kökünden keserek dindirmeye çalışması vd. Türklerde çok eskiye kadar gitmekte ve Anadolu da dâhil olmak üzere pek çok Türk coğrafyasında Şamanizm uygulamasının devamı olarak süregelmektedir. Ayrıca dizide ve kitapta anlatılanlardan hareketle en dikkat çeken unsurun *yggdrasil* ögesi olduğu söylenebilir. Dokuz dünyayı dallarıyla birbirine bağlayan kutsal bir ağaç olan *yggdrasil* (hayat ağacı) kavramı Türk mitolojisinde de önemli bir yere sahiptir. Yazar, kitapta bu ve daha fazla benzerlikten söz etmektedir (s. 99-109).

Etli, “Ekler” (s. 111-134) başlığı altında “Vikinglerin Amerika’yı Keşfi ve Bizim Tyrker” adlı yazısı ile Vikinglerin daha önce Amerika’yı keşfettiğini ve genetik kanıtların Orta Asya’dan İskandinavya’ya olan göçleri doğruladığını, Abdullah Gürgün’ün “Vikingler Geliyor” başlıklı yazısından ve *şamanizm, yggdrasil, iskandinavya, uppsala* ve *raagnarok* gibi sözcüklerin olası anlamlarını ele alarak okuyucuya sunmaktadır.

Ekler bölümü bittikten sonra eserde iki makale daha yer alır. Bunlardan ilki yine yazara ait “İskandinavya Ötesinde İzlanda, Faroe Adaları, Grönland ve Kuzey Amerika’da Türk-kökenli Runik Yazıtlar” (s. 135-146) adlı yazısıdır. Bu makalesinde Etli, runik yazıtların ilk önce Asya’da daha sonra İskandinavya’da ortaya çıktığını buradan da diğer kıtalara ulaşmış olduğunu iddia etmiş ve eserine bu kıtalarda ve adalarda tespit edilmiş eserlerin resimlerini de eklemiştir. İkinci makale ise benzer Begümşen Ergenekon’a ait olup “Norveç’te Türk İzleri” (s. 147-170) başlığını taşımaktadır.

Etli, eserinde Türk Viking münasebetleri üzerine muhtelif kaynaklara dayanarak okuyucuya bu konuda derli toplu bilgi vermiştir. Vikingler üzerine yapılan bu çalışma diğer çalışmalar için kaynak sağlayacağından bu sahada çalışan ya da fikir sahibi olmak isteyenler için adeta bir kılavuz kitap niteliğindedir. Etli’yi tebrik ediyor çalışmalarının devamını diliyoruz.